

Леонід КІСТЕРСЬКИЙ, доктор економічних наук, професор
Василь МАРМАЗОВ, Надзвичайний і Повноважний посол України
Ігор ПЛЯЄВ, доктор політичних наук, професор

Диво на річці Ханган

Чим цікавий досвід Республіки Корея для України

Газета «День» 14 травня, 2021р.

У першій половині ХХ століття промислова й відносно багата природними ресурсами північ на той час єдиної Кореї значно випереджала аграрний південь за промисловим розвитком. У 1945 році близько 65% важкої індустрії Кореї знаходилося на півночі, тоді як на півдні було зосереджено дві третини всієї робочої сили. В перші роки після закінчення Кореїської війни Республіка Корея залишалася однією з найбідніших країн світу: середній дохід її жителя в 1960 році становив лише \$158 на рік.

Нині, за останніми порівнянними даними ООН (2017 р.), номінальний ВВП на душу населення РК випереджає КНДР майже в 44 рази (!): \$30,025 на Півдні проти \$685 на Півночі.

Маючи населення, співставиме з Україною, Республіка Корея сьогодні входить до десятки найбільших економік світу (у 2020 р. обсяг ВВП РК склав \$1,6 трлн.), посідає 9-е місце у світі за обсягом валютних резервів (на початок 2021 р. – \$442,7 млрд), є учасницею «Великої двадцятки», є світовим лідером в ряді найважливіших сучасних технологій, включаючи напівпровідники, стільникові телефони, кораблі та автомобілі. Період неймовірного зростання корейської економіки часто називають «дивом на річці Ханган» (ця річка для Республіки Корея та її столиці Сеула має приблизно таке ж природне, господарське, культурне і символічне значення, як Дніпро для України та Києва).

УКРАЇНА І РЕСПУБЛІКА КОРЕЯ – СТРИЖНЕВІ ДЕРЖАВИ ДЛЯ СХІДНОЇ ЄВРОПИ І СХІДНОЇ АЗІЇ

Республіка Корея являє для України особливий інтерес. Адже за геополітичними параметрами Україна і Республіка Корея є стрижневими державами (pivot states) – відповідно для Східної Європи та Східної Азії, – які володіють стратегічними активами військової, економічної та «м'якої сили», що становлять стратегічний інтерес для великих світових акторів. Адже стрижневі держави зазвичай знаходяться на перехресті сфер впливу великих держав, і для останніх, по суті, є інструментом для забезпечення їх впливу в конкретному регіоні. Наприклад, Об'єднані Арабські Емірати (ОАЕ) є стрижневою країною на Близькому Сході, Казахстан – в Центральній Азії, Індонезія – в Південно-Східній Азії, а Південна Корея – у Східній Азії.

Республіка Корея ось вже понад 70 років перебуває в стані війни зі своїм північним сусідом, а її столиця Сеул знаходиться на відстані артилерійського пострілу від ворогуючої сторони. Таким чином, РК з 1950 р. і Україна з 2014 р. перебувають в епіцентрах стратегічних конфліктів в Євразії, в яких зіткнулися найважливіші інтереси глобальних держав.

В той же час, за рамками внутрішньокорейського конфлікту, Республіка Корея затиснута на відносно невеликому півострові між трьома гігантами зі своїми геополітичними амбіціями – Китайською, Японською та Російською імперіями або їх спадкоємцями. Лише після Другої світової війни знайшлася велика держава – США, що стала гарантом військової безпеки, збереження миру на Корейському півострові, забезпечуючи військово-політичні (безпекові) умови для модернізації та сталого розвитку Республіки Корея вже протягом майже сімдесяти років.

РК і Україна є порівнянними за чисельністю населення, вони мають спільну позицію щодо ключових питань світового порядку та перспективні двосторонні відносини. У той же час Республіка Корея спромоглася подолати руйнівні наслідки війни, бідності, корупції й побудувала за короткий історичний час одну з найбільш індустріальних та інноваційних економік у світі. На сьогодні Україна стикається з подібними викликами, тому південнокорейський досвід модернізації економіки та розвитку є важливим та актуальним для України.

РУШІ ТА СКЛАДОВІ «ХАНГАНСЬКОГО ДИВА»

Рушійною силою «економічного дива» Південної Кореї були кілька сотень великих корпорацій, що входять в 63 сімейні конгломерати (фінансово-промислові групи) – так звані «чеб'олі». Вони з'явилися в рамках державних програм індустріалізації в 1960-і рр., коли за програмою «Керований капіталізм» уряд країни обрав компанії для громадських проектів і направив їм кошти від іноземних позик і з корейських банків. До 1990-х ці корпорації стали фінансово незалежними, але продовжили користуватися державною підтримкою, зокрема податковими пільгами. За даними «McKinsey», зараз 30ти найбільшим компаніям РК (серед них, наприклад, Hyundai, Samsung, LG Electronics) належить 40% корпоративних активів країни, і на їх частку припадає 36% всіх продажів південнокорейського ринку. Звичайно, економічна концентрація, породжує й певні структурні проблеми, з якими в даний час стикаються економіка і суспільство, включаючи зниження конкуренції та пов'язані з сімейністю корупційні ризики. Проте в країні, особливо після Азійської фінансової кризи 1997-1998 рр., накопичено ґрунтовний досвід їх вирішення, зокрема через зосередження раніше широко диверсифікованих чеболів на «проривних» експортно орієнтованих напрямках та розбудові мереж іноземних філіалів, делегування ними багатьох ділових сфер малому та середньому бізнесу.

У рейтингу Світового Банку “Doing Business” Південна Корея входить до першої п'ятірки держав світу за легкістю ведення бізнесу. Все це забезпечує високий рівень активності інвесторів, зростання виробництва, комунікацій і, в кінцевому підсумку, економічне зростання. Експортно-орієнтована політика Південної Кореї – один з найважливіших факторів її успіху: країна сьогодні входить в десятку найбільших експортерів у світі.

Республіка Корея є лідером по витратах на науку та дослідно-конструкторські роботи: 4,8% ВВП – це другий найвищий показник у світі після Ізраїлю (5%) і випереджає двох світових інноваційних лідерів – США (2,8%) і Японію (3,3%). За даними агентства Bloomberg, за підсумками 2020 р. Південна Корея очолила десятку світових лідерів з інновацій, потіснивши Німеччину, Швейцарію і США – не в останню чергу завдяки активності в патентній сфері, хоча розробки і виробничий потенціал країни теж зіграли важливу роль.

Корейський уряд витрачав і витрачає значні кошти на розвиток високотехнологічної Інтернет-інфраструктури, оскільки вважає, що кожен громадянин Кореї отримає користь від підключення до глобальної спільноти. Більше того, Корея є однією з небагатьох країн у світі, яка інвестує державні кошти в національні стартапи (понад чверть усіх видатків венчурного капіталу).

Республіка Корея – одна з найуспішніших країн світу по показниках боротьби з коронавірусною пандемією. За весь період пандемії в країні з населенням 51,5 млн чол., станом на 19 квітня 2021 р., заразилося 115 тис. осіб (для порівняння, в Україні – 2 млн.) при відносно малій кількості жертв – 1,8 тис. (в Україні – 41,5 тис.). Серед медиків на початок квітня ц.р. кількість хворих – менше 1%, при цьому не зафіксовано жодної смерті серед медпрацівників. Нині Південна Корея знаходиться на завершальній стадії розробки власної вакцини від COVID-19, а також виготовляє на базі антитіл ліки від цієї інфекції.

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПІД ОМОФОРМ ХРИСТА І КОНФУЦІЯ

Видатний філософ ХХ ст. Альберт Швейцер закликав до гармонійного розвитку всіх сторін культури, як матеріальної, так і духовної, за неодмінного верховенства її моральної сторони. Саме таку культурно-ціннісну парадигму висуває сьогодні Республіка Корея, як країна багатовікової та системної конфуціанської традиції, що водночас є лідером сучасної економічної модернізації в Азії та розвинутою структурною демократією. Південнокорейське суспільство є поліконфесійним та віротерпимим: найбільшу релігійну спільноту становлять християни-протестанти (біля 20% населення), є також значна кількість буддистів (15%) та католиків (8%). Проте майже половина населення є нерелігійним, що наближає РК до таких центральноєвропейських країн, як Чехія або Естонія.

Тільки менше 1% жителів Південної Кореї вважає себе релігійними конфуціанцями. Однак вплив конфуціанства як філософії життя, системи цінностей і практичної етики в країні надзвичайно високий.

Конфуцій вчив, що поліпшення становища в країні повинно починатися з прикладу правителів: якщо вони поводитимуться чесно і благородно, громадяни скоро послідуватимуть їх прикладу. Водночас конфуціанство відстоює самоцінність сумлінної та копіткої праці, позаяк лише вона спроможна підтримувати гармонію людини з Небом та суспільством.

Основна моральна заповідь конфуціанства говорить: «Не роби іншим те, чого не бажаєш собі». По суті конфуціанство – це зразкова модель суспільних і особистісних відносин, що увібрала мудрість та досвід багатотисячолітньої цивілізації, засвідчила свою виключну життєздатність, спроможність динамічно модернізуватися й творчо засвоювати досягнення інших культур та цивілізацій.

Наважимося стверджувати, що саме унікальний синтез цінностей двох найбільш конкурентоспроможних у сучасному світі систем трудової етики – конфуціанства і протестантизму, поєднання політичних інститутів західної, перш за все англо-американської демократії, з конфуціанською традицією забезпечили феноменальний успіх південнокорейської модернізації. По суті, «диво на Хангані» – це південнокорейські Ренесанс, Реформація, Просвітництво, емансипація, демократизація, промислова, науково-технологічна, інформаційна революції й досягнення шостого технологічного укладу – віхи, пройдені Заходом за більш ніж 500 років, які країні вдалося подолати за життя одного покоління.

ПІВДЕННОКОРЕЙСЬКА ДЕМОКРАТІЯ: СПЛАВ ІНСТИТУТІВ ЗАХОДУ І ТРАДИЦІЙ СХОДУ

Слід зазначити, що сучасна структурна демократія конфуціанської традиції (Південна Корея, Тайвань, меншою мірою Японія), що зазнала серйозного впливу англо-американської системи цінностей, перш за все протестантизму, може бути більш придатною для умов України, а отже, легше і успішніше впроваджена в Україні, ніж прямо запозичена з Заходу модель демократії і організації суспільства.

Конфуціанське суспільство аж ніяк не означає відсутність проблем. Проблеми, звичайно, бувають, і досить гострі. Але південнокорейська демократія конфуціанської традиції навчилася досить швидко і ефективно їх вирішувати. На тривожні сигнали з боку ЗМІ, громадських організацій та окремих громадян, як правило, швидко слідує реакція, і вживаються термінові і адекватні заходи.

Основні корейські партії, незважаючи на неодноразові зміни назв, є перш за все ідеологічними, що пропонують виборцям конкретний проект розвитку та облаштування суспільства. Наприклад, Спільна демократична партія,

кандидат якої Мун Чже Ін переміг на президентських виборах 2017 року і став президентом країни, була сформована ще в 1955 році. Тобто партії вже більше 65 років. Всі ці роки вона сповідує соціал-лібералізм. А витoki головної опозиційної партії «Сила народу», що знаходиться на правоконсервативному фланзі політичного спектру, сягають початку 1960-х років. Причому у керівництва останньої вистачило політичної волі, щоб не ховатися під новою назвою партії, а публічно в грудні 2020 року вибачитися перед народом за помилки колишніх президентів країни, які представляли цю партію.

«КОРЕЙСЬКА ХВИЛЯ» ОМИВАЄ СВІТ

Активно підтримана державою експансія корейської культури та індустрії краси дозволила національній економіці досить швидко і ефективно впоратися з наслідками Азійської фінансової кризи 1997 року.

«М'яка сила» Південної Кореї – її фільмів, музики, брендів (від авто, смартфонів, хай-теку до індустрії краси) – не тільки переформатувала колективну свідомість світового бізнесу і соціуму, змінивши сприйняття ними країни походження: поступово Південна Корея стала асоціюватися не з Корейською війною та корейською «Берлінською стіною», уздовж якої виготовалися до бою біля мільйона солдатів протиборчих армій, а з Samsung, Hyundai, Kia, LG, AmorePacific, з образом країни ультрасучасної міської елегантності, вражаючого динамізму і вишуканої жіночності. Сьогодні ціна одного бренду Hyundai перевищує \$ 60 млрд., а гігант індустрії краси AmorePacific входить до сімки найбільших косметичних компаній планети. Бурхливе зростання та експансія «м'якої сили» створюють цілі нові галузі промисловості (наприклад, виробництво офлайн-ігор) й дозволяють капіталізувати та спрямувати на зростання національної могутності і добробуту раніше не затребувану творчу енергію мільйонів людей.

Світове визнання корейської «м'якої сили» відображено в назві самого феномена її стрімкого поширення з кінця 1990-х років – Халлю, або «Корейська хвиля». Причому «Корейська хвиля» – це не окремий сплеск, а явище потужної і все зростаючої геокультурної енергії. Сьогодні, за найскромнішими оцінками, «Корейська хвиля» приносить країні понад \$12 млрд. на рік.

Свого роду тріумфом південнокорейської «м'якої сили» став фільм «Паразити» (режисер Пон Чжун Хо) – неймовірний гібрид драми, комедії та трилера, знятий всього за чотири місяці при скромному для світових кінохітів бюджеті в \$11,4 млн. Картина буквально вразила глядачів планети, зібравши в прокаті понад чверть мільярда доларів. Фільм в 2019 році отримав Золоту пальмову гілку Каннського кінофестивалю, а в 2020 році став лауреатом премії «Оскар» відразу в чотирьох номінаціях. Це – перший неангломовний фільм, який отримав «Оскар» в номінації "Кращий фільм" за всю майже столітню історію цієї найпрестижнішої кінопремії.

Головний етичний посил фільму: обман, підступність і груба сила – це не той шлях, яким можна досягти багатства та процвітання в такій успішній і спрямованій в майбутнє країні, як Республіка Корея. І це – моральний посил для всього сучасного світу, для всіх людей і націй, які прагнуть сьогодні до сталого розвитку.

І тут Україні з її наймелодійнішою мовою, з її багатющою кухнею, з її армією освічених і креативних людей – від заумних айтишників до красивих і мудрих роксолан, з її величезним потенціалом міжнародного туризму – є чому повчитися і що запозичити, через плідну співпрацю, у південнокорейських партнерів.

Республіка Корея давно розставляє пріоритети в розвитку окремих галузей економіки та надає їм відповідну державну підтримку. Наприклад, за останні роки в РК стрімко зростає кількість іноземних туристів. Це відбувається, в першу чергу, завдяки міжнародній експансії корейської культури і найбільшим спортивним змаганням, що їх приймала РК: чемпіонату світу з футболу в 2002 р., Азійським іграм в 2014 р., Зимовій Олімпіаді в 2018 р. Якщо в 1998 р. РК відвідали 4,28 млн туристів, то в 2018 р. – вже 14 млн.

ВЕЛИКІ ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОЕКТИ: ЧИ «ДІЖДЕМОСЬ-ТАКИ КОЛИСЬ»?

Натомість, в Україні, в умовах збереження кланово-олігархічної економіки, пріоритезація для окремих галузей в рамках економічної політики практично не проводиться. Але ж у кожного бізнесу існують свої особливості, різна структура витрат, відтак – різний ефект для економіки держави врешті-решт.

На жаль, для України РК до недавнього часу залишалася на периферії відносин, незважаючи на небувалі темпи економічного зростання, високоякісну медицину і колосальні інвестиційні можливості.

Кілька років тому представники ділових кіл Республіки Корея вивчали можливості відкриття в Україні великого заводу з виробництва автомобілів під маркою Hyundai або KIA. Це потенційно багатомільярдні інвестиції, сотні тисяч автомобілів, мільярди доларів експортної виручки. Один такий інвестор і один побудований завод могли б забезпечити замовленнями приблизно 150-200 українських компаній-субпідрядників середнього та малого бізнесу. Кожне створене робоче місце на такому заводі призвело б до створення ще 10 робочих місць в інших галузях. Кумулятивний вплив зайнятості і поява субпідрядників вилилися б в значне збільшення купівельної спроможності населення і зростання ВВП.

На жаль, на початку 2019 року штаб-квартири Hyundai і Kia Automotive закрили свої офіси в Україні та переорієнтувалися на інші країни. Офіційна причина – різке падіння продажів нових машин за останні кілька років. Натомість на імпорт вживаних авто українці за останні 5 років витрачали щорічно в середньому близько \$ 2.3 млрд! І це, на думку експертів, ще

досить консервативна оцінка ринку «євроблях» в Україні. Фактично доступний імпорту вживаних авто коштує Україні набагато дорожче, ніж прямі витрати громадян і стає зримим гальмом інноваційному розвитку країни.

Багато південнокорейських компаній наразі фокусують увагу на країнах Центрально-Східної Європи, де відкривають заводи і вкладають мільярди доларів. Наприклад, Kia Motors Corporation відкрила завод із виробництва своїх авто в Словаччині, Samsung SDI – завод в Угорщині з виробництва батарей для електромобілів.

До 2014 року в Україні працювало понад 20 корейських компаній-інвесторів, потім їх кількість скоротилася до 12. Станом на 30.09.2020, за даними Нацбанку України, обсяг прямих інвестицій з Республіки Корея в економіку України становив скромну суму у \$74,2 млн, а українські інвестиції до РК зовсім відсутні. Причини такого незначного інвестиційного співробітництва між Україною та РК добре відомі: це недовіра до правоохоронної та юридичної системі, корупція і незахищеність прав власності.

Так, південнокорейська компанія GS Construction інвестувала \$24 млн у 2019 р. в будівництво двох сонячних електростанцій в Закарпатській області потужністю 12,6 і 11,5 МВт. Проте до завершення їх будівництва законодавчо існував один «зелений» тариф на відновлювальну електроенергію, а на початку 2020 року уряд України значно знизив його. А це підірвало заплановану доходність вкладених інвестицій, і цей бізнес став збитковим для зарубіжних інвесторів. Й незважаючи на звернення до урядових інстанцій, проблема все ще вирішується.

В своєму недавньому інтерв'ю посол Республіки Корея в Україні пан Кі-чан Квон зазначив, що нечисленні корейські підприємці, які працюють в Україні, стикаються з дискомфортом місцевого бізнес-клімату, а інвестування в Україну для малих і середніх корейських підприємців є справою досить ризикованою.

Кілька корейських малих і середніх компаній мали негативний досвід в Україні. Причина – шахрайські фінансові схеми українських партнерів, за яких корейці вкладали гроші в проект, а місцеві українські партнери їх фактично експропріювали. Корейські компанії неодноразово зверталися до українського суду, але всі судові рішення були повільними і не на їх користь. Деякі судові конфлікти корейських компаній в Україні тягнуться вже 10 років. На робочому столі прем'єр-міністра України зараз знаходиться декілька скарг інвесторів з Південної Кореї та ЄС з проханнями справедливого і швидкого вирішення інвестиційних суперечок.

Багаторічні судові тяжби – поганий сигнал для іноземних інвесторів про незахищеність інвестицій в Україні. Це змушує корейців утримуватися від капіталовкладень в українську економіку. Хоча відомо, що в Україні – потужний агросектор, розвинені космічна, оборонна та ІТ галузі. На думку корейської сторони, в цих галузях зацікавлені інвестори. Це підтверджується

наявністю в Києві науково-дослідного центру Samsung, де працює близько 600 українських інженерів, які беруть участь в розробці додатків для телефонів і програмного забезпечення корейської компанії.

МОНОКУЛЬТУРНИЙ ЕКСПОРТ АЕРОКОСМІЧНОЇ ДЕРЖАВИ: ЩО РОБИТИ ДЛЯ ЯКІСНОГО ПРОРИВУ У ВЗАЄМНІЙ ТОРГІВЛІ?

Експорт України до РК наразі є практично монокультурним: в 2020 р. 87% його обсягу зайняли зернові культури. Експорт зернових зріс на 25,4% не в останню чергу за рахунок введення в дію восени 2019 р. у Миколаївській області зернового терміналу, в який південнокорейська корпорація «Posco International» інвестувала \$65 млн. Натомість, основну частину південнокопейського товарного імпорту до України складають товари високого ступеня переробки: основні засоби наземного транспорту (крім залізничного) (29,5%), котли та машини (14,2%); оптичні прилади та апарати (7,9%) тощо.

Хоча за останні два роки відбувається зростання товарообігу між Україною та Південною Кореєю (у 2019 р. він зріс на 8,9%, а у 2020 р. – ще на 2%, склавши 849 млн дол. США при негативному сальдо для України близько \$146 млн), проте слід зауважити, що з 2014 р. до 2018 р. наш двосторонній товарообіг постійно знижувався й скоротився за цей період майже в 2,5 рази – з \$2 млрд до \$800 млн. Проте існує значний потенціал для відновлення досягнутих обсягів взаємної торгівлі: за оцінкою наших дипломатів, вже до кінця поточного року їх реально довести до \$1,5 млрд.

Політичні та інституційні умови для цього цілком сприятливі: у січні 2021 р. уряд Республіки Корея включив Україну до переліку пріоритетних країн двостороннього співробітництва в рамках Комплексного плану міжнародної співпраці в цілях розвитку на 2021-2025 рр., як країну з високим потенціалом економічного та дипломатичного співробітництва. Але для розвитку ділового співробітництва з іншими країнами в РК існує просте правило: вони спочатку ретельно продумують бізнес-проекти та бізнес-процеси, а вже потім «будують стіни».

Політичний діалог між двома країнами отримав конкретне економічне наповнення в березні 2021 р., коли Міністерство інфраструктури України та Південнокорейська національна залізниця підписали меморандум про спільний розвиток високошвидкісної євроколії в Україні. Домовленості передбачають грантове фінансування технічного завдання в розмірі \$ 2 млн. для будівництва швидкісної колії, по якій потяги зможуть рухатися зі швидкістю 250 км / год. Реалізація проекту займе 4-5 років, а довжина маршруту Київ – Львів – Держкордон складе майже 2000 кілометрів. Домовленість є продовженням успішного проекту між Україною та РК в сфері поставок високошвидкісних поїздів Хундай та їх технічного обслуговування.

Цей напрямок співпраці, поза сумнівом, має великий потенціал зважаючи на значну площу території України та необхідність розвитку залізничного сполучення на основі європейських стандартів: в Україні доцільно і реально організувати виробництво високошвидкісних локомотивів та вагонів за південнокорейськими технологіями, започаткувати співпрацю в сфері модернізації інфраструктури.

Якщо найближчим часом ми зможемо нарешті вирішити руйнівну для фінансів, економіки та іміджу України проблему «євроблях», то можна повернутись до практичної реалізації проєкту будівництва в Україні заводів з виробництва корейських авто та електромобілів.

В цьому відношенні показовим для України може стати приклад Узбекистану, який за версією британського журналу «The Economist» у 2019 р. став країною, що найбільш просунулася в здійсненні модернізаційних реформ. Узбекистан практично з нуля заснував і успішно розвинув таку високотехнологічну галузь промисловості, як автомобілебудування. За минулий рік обсяг експорту автомобілів в грошовому вираженні зріс на 30,4% - до \$ 208,7 млн. І хоча сьогодні імпорт автомобілів до Узбекистану все ще перевищує експорт, але всього в 2,3 рази; для порівняння, в Україні цей індикатор в 2019 р. склав 448 раз (!), а тогорічний експорт вітчизняного автопрому – лише \$5 млн.

За оцінками експертів, в Україні є близько 5000 ІТ-фірм з більш ніж 100 тис. висококваліфікованих співробітників, які, в кооперації з південнокорейськими компаніями, здатні створювати унікальну продукцію. Тому цілком природно, що Головою української частини Українсько-корейської ділової ради, створеної під егідою ТПП України в листопаді 2020 р., обрано топ-менеджера у сфері інформаційних технологій.

Крім активної співпраці в сфері електроніки та ІТ-технологій, є зацікавленість сторін і потенціал співпраці в сфері відновлюваної енергетики, в аерокосмічній і авіаційній галузях, в агросекторі, а також в таких галузях як фармацевтика, косметика, і, звичайно, в сфері охорони здоров'я.

Враховуючи унікальний практичний досвід Республіки Корея в економічному розвитку за умов довготривалого військового протистояння з північним сусідом, співробітництво в оборонній сфері було б особливо корисним для України.

Крім того, для України був би корисним позитивний досвід РК в розвитку таких сфер, як приватне підприємництво, система підтримки малого та середнього бізнесу. Адаптація цього досвіду до українських реалій допоможе практично вирішити проблеми мікрокредитування, та залучення інвестицій в реальний сектор економіки України.

Немає лиха без добра. В Україні завдяки пандемії і карантинним обмеженням, але не меншою мірою завдяки діджиталізації і комп'ютерній грамотності населення, спостерігається бум електронної торгівлі. За темпами

її зростання наша країна за підсумками II і III кварталів 2020 року увійшла до першої п'ятірки країн світу, поступившись лише Китаю, США, Південній Кореї і Великобританії.

Знаковою з точки зору повороту уваги керівництва нашої держави до східноазійського вектору можна вважати онлайн-промову Міністра закордонних справ України Дмитра Кулеби 19 квітня ц. р. на Београдському азійському форумі, відомому як «Азійський Давос». Глава вітчизняної дипломатії наголосив, що Україна залишається стратегічно важливим логістичним хабом для мультимодальних контейнерних перевезень між ЄС та Азією, звернув увагу азійських, зокрема й південнокорейських, інвесторів на переваги великої приватизації в Україні та національного проекту «Велике будівництво». Міністр висловив державну підтримку як розвиткові експортного потенціалу вітчизняного агропрому, так і українському ІТ-експорту, що нині експоненційно зростає. Підтримка міністром зусиль азійських країн з лібералізації торгівлі може розглядатися як налаштованість України як на розробку давно назрілих двосторонніх угод про вільну торгівлю з країнами Східної Азії, зокрема з Республікою Корея, так і готовність до розгляду інституційних можливостей залучення України до формату заснованого в листопаді 2020 року Всебічного регіонального економічного партнерства, в рамках якого вперше в спільній зоні преференційної торгівлі об'єдналися давні конкуренти – Південна Корея, Китай і Японія, а також країни АСЕАН, Австралія і Нова Зеландія. Наразі дипломатичними каналами опрацьовуються можливі дати візиту Президента України Володимира Зеленського до Сеулу в рамках запланованого азійського турне. Це, безумовно, вселяє певний оптимізм щодо системної інтенсифікації двосторонніх відносин.

Леонід КІСТЕРСЬКИЙ, доктор економічних наук, професор
Василь МАРМАЗОВ, Надзвичайний і Повноважний посол України
Ігор ПЛЯЄВ, доктор політичних наук, професор

Газета:
[№85-86, \(2021\)](#)